

Summary and conclusions

Inleiding

Per 1 januari 2001 is de Wet IB 2001 in werking getreden. Met de Wet IB 2001 is in Nederland een analytische inkomstenbelasting tot stand gekomen. De Wet IB 2001 bestaat uit drie boxen. In box 1 worden inkomsten uit werk en woning belast, in box 2 worden inkomsten uit aanmerkelijk belang in aanmerking genomen en box 3 wordt ten slotte belasting geheven van (forfaitaire) inkomsten uit sparen en beleggen. De heffing van inkomstenbelasting is in elk van de drie boxen verschillend, zowel voor wat betreft de grondslag als de tariefstructuur. Dividend wordt afhankelijk van de kwalificatie van de aandeelhouder, de toerekening aan de door de aandeelhouder verrichte werkzaamheden en de omvang van zijn aandelenbezit, in box 1, box 2 of box 3 in de heffing betrokken.

Naast de heffing van inkomstenbelasting wordt van uitkeringen van dividend door een in Nederland gevestigde vennootschap ook dividendbelasting geheven. De Nederlandse dividendbelasting bedraagt 15% van de opbrengst. Zowel ingezetenen, als niet-ingezetenen aandeelhouders zijn dividendbelastingplichtig. Bij binnenlands belastingplichtige aandeelhouders wordt de ingehouden dividendbelasting als voorheffing op de verschuldigde inkomstenbelasting in aanmerking genomen. Deze voorheffing wordt volledig verrekend of gerestitueerd. Bij niet in Nederland woonachtige aandeelhouders is de dividendbelasting -wat Nederland betreft- eindheffing, behalve wanneer de ingehouden dividendbelasting betrekking heeft op bestanddelen van het (Nederlandse) verzamelinkomen van de aandeelhouder. In dat geval is de aandeelhouder buitenlands belastingplichtig in Nederland en vormt het dividend Nederlands inkomen.

In de hierboven beschreven situaties is de belastingheffing in Nederland over uitgekeerd dividend aan natuurlijke personen verschillend. Het betreft dan niet alleen de heffing over dividendinkomsten van ingezetenen aandeelhouders, maar ook de heffing over grensoverschrijdende dividendbetalingen, zowel inkomend als uitgaand.

In een reeks van uitspraken heeft het HvJ in de afgelopen jaren geoordeeld over de verschillen in belastingheffing over dividend tussen ingezetenen aandeelhouders en niet-ingezetenen aandeelhouders. Ook zijn de verschillen in belastingheffing over dividend ontvangen van ingezetenen en niet-ingezetenen vennootschappen in deze jurisprudentie aan de orde geweest. In dit onderzoek heb ik de invloed van het Europese recht op de heffing van Nederlandse inkomstenbelasting en dividendbelasting onderzocht aan de hand van de volgende centrale probleemstelling:

Op welke wijze is de belastingheffing van (grensoverschrijdende) dividendinkomsten van natuurlijke personen in Nederland vormgegeven, is deze wijze van belastingheffing in het licht van het internationale belastingrecht en het gemeenschapsrecht aanvaardbaar en zo niet, hoe kan het Nederlandse belastingstelsel worden aangepast ter voorkoming van strijdigheid met het internationaal belastingrecht en het gemeenschapsrecht?

Belastingheffing van dividend in Nederland in het verleden

Tot de Tweede Wereldoorlog werd in Nederland op basis van ficties inkomstenbelasting geheven. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is het op Duitse leest geschoeide reële stelsel ingevoerd. Dit reële stelsel is ook de basis geweest voor de Wet IB 1964. De beperktheid van het objectieve inkomensbegrip uit de Wet IB 1964 maakte het echter mogelijk om winstreserves van vennootschappen onbelast of tegen een verlaagd tarief aan de

aandeelhouder te laten toekomen. Dit is de aanleiding geweest voor de invoering van een gewijzigd aanmerkelijk belangregime per 1 januari 1997 en de forfaitaire rendementsheffing per 1 januari 2001. Het kenmerk van beide regelingen is dat inkomsten uit aandelen ten opzichte van de regeling onder de Wet IB 1964 fors lager belast werden.

Huidige belastingheffing van dividendinkomsten van natuurlijke personen

In de drie boxen van de analytische Wet IB 2001 wordt dividend, zowel voor de bepaling van de grondslag als voor de toepassing van het tarief, op compleet verschillende wijze in de heffing wordt betrokken. Daarnaast wordt -van diegene die voor de Wet IB 2001 voor dit dividendinkomen in Nederland belastingplichtig is- als voorheffing op de Wet IB 2001 een dividendbelasting geheven. De dividendbelasting heeft een afwijkend tarief ten opzichte van de Wet IB 2001 en kan een verschillende grondslag hebben. Ook valt op dat de Wet IB 2001 een groot aantal ficties kent voor het onderkennen van dividendinkomen, daar waar de belastingplichtige niet noodzakelijk daadwerkelijk inkomen geniet in traditionele zin. Als voorbeeld noem ik de forfaitaire rendementsheffing in box 3 van de Wet IB 2001, de heffing van een forfaitair vastgesteld regulier voordeel op aandelen in een laagbelaste beleggingsvennootschap in box 2 of de heffing van voordelen uit een middellijk gehouden lucratief belang in box 1. Het valt op dat de achtergronden voor het in aanmerking nemen van fictieve (dividend)inkomsten verschillen. In box 3 van de Wet IB 2001 heeft het in aanmerking nemen van fictief inkomen een zuiver pragmatische achtergrond. Het daadwerkelijke inkomen doet er niet toe, de bezittingen (minus de schulden) worden geacht een normatief verdienvermogen van 4% te hebben. Bij de middellijk gehouden lucratieve belangen en het aanmerkelijk belang in een laagbelaste beleggingsvennootschap is de achtergrond meer de bestrijding van ongewenste juridische structuren en het daarmee gepaard gaande uitstel van belastingheffing.

Ik ben vervolgens ingegaan op de Nederlandse belastingheffing van dividendinkomsten van natuurlijke personen in grensoverschrijdende verhoudingen. Nederland heeft met een groot aantal landen bilaterale belastingverdragen gesloten, waarin bepalingen voor de verdeling van heffingsrechten op dividendinkomsten opgenomen zijn. Nederland kan als woonstaat van de aandeelhouder onder deze verdragen veelal onbeperkt van het uitgekeerde dividend belasting heffen, maar dient wel een vermindering ter voorkoming van juridisch dubbele belasting te verlenen voor het door de bronstaat uitgeoefende heffingsrecht. Deze vermindering wordt echter beperkt verleend. Nederland geeft als woonstaat bijvoorbeeld geen vermindering op de verschuldigde inkomstenbelasting, indien ter zake van het ontvangen dividend in box 1 en box 2 effectief geen Nederlandse inkomstenbelasting wordt geheven. In box 3 is de vermindering beperkt tot de verschuldigde belasting in box 3.

In outbound-situaties is de buitenlandse belastingplicht voor de Wet IB 2001 beperkt. Niet in Nederland woonachtige ondernemers zijn slechts buitenlands belastingplichtig voor de Wet IB 2001 indien en voor zover de aandelen zijn toe te rekenen aan een vaste inrichting in Nederland. In box 2 is er sprake van buitenlandse belastingplicht indien de aandelen niet tot het vermogen van een onderneming gerekend kunnen worden. In box 3 is er in het geheel geen buitenlandse belastingplicht voor aandelenbezit. Voor de niet inkomstenbelastingplichtigen geldt dat de dividendbelasting -wat Nederland betreft- eindheffing is. Zoals reeds opgemerkt kan door zowel een verschillende grondslag, als een verschillend tarief een verschil ontstaan ten opzichte de belastingheffing van binnenlands belastingplichtigen die zich in een vergelijkbare situatie bevinden. In box 1 en box 2 wordt voor de heffing van inkomstenbelasting van buitenlands belastingplichtige aandeelhouders gebruik gemaakt van ficties. Deze ficties zien met name op het in aanmerking nemen van

inkomen (voordeel uit lucratief belang, voordeel uit aanmerkelijk belang in een vrijgestelde beleggingsinstelling of 'indirecte' beleggingsvennootschap). Deze ficties zijn naar mijn mening niet altijd houdbaar onder de door Nederland gesloten belastingverdragen.

Toetsing aan het Europese recht

Ik ben daarna ingegaan op de Europeesrechtelijke aspecten van (de samenloop van) de heffing van inkomstenbelasting en dividendbelasting. Als eerste is beoordeeld in hoeverre er resultaten zijn bereikt door middel van positieve harmonisatie. Vooralnog zijn de vorderingen van de Europese Commissie beperkt en is er naar mijn mening ook niet snel een grotere bereidheid van lidstaten te verwachten om tot positieve harmonisatie over te gaan.

Vervolgens heb ik de stand van zaken van de jurisprudentie van het HvJ bepaald. De jurisprudentie van het HvJ is sterk van invloed op de door de lidstaten van de EU geheven inkomstenbelasting en dividendbelasting van in- en outbound-dividend. Het HvJ heeft een groot aantal arresten gewezen op het gebied van de belastingheffing van uitgedeelde winst, waarbij de lidstaten gedwongen zijn hun nationale belastingwetgeving te wijzigen. De door de lidstaten gesloten verdragen ter voorkoming van dubbele belasting zijn weliswaar van invloed op de toepassing van het Europese recht, maar kunnen belemmeringen van grensoverschrijdende vestigingshandelingen of kapitaalverkeer niet in zichzelf rechtvaardigen.

Daarna heb ik de Nederlandse belastingheffing over dividendinkomsten van natuurlijke personen in grensoverschrijdende situaties Europeesrechtelijk getoetst. In de Nederlandse belastingwetgeving wordt een uitkering van dividend in grensoverschrijdende verhoudingen veelal anders behandeld dan een uitkering van dividend in overigens vergelijkbare binnenlandse verhoudingen. Het gaat dan met name om de bepaling van de grondslag en het tarief. Daarnaast is de verrekening van Nederlandse dividendbelasting anders vormgegeven dan de verrekening van de buitenlandse bronbelasting die op het uitgekeerde dividend is ingehouden. Dit maakt de heffing van Nederlandse belasting over dividendinkomsten in grensoverschrijdende verhoudingen in het licht van de jurisprudentie van het HvJ kwetsbaar. Uit de jurisprudentie van het HvJ blijkt dat op individuele basis beoordeeld dient te worden of een belastingplichtige in een grensoverschrijdende situatie nadeliger behandeld wordt ten opzichte van een overigens vergelijkbare binnenlandse belastingplichtige. Indien er sprake is van een belemmering, dan kan deze belemmering slechts gerechtvaardigd worden 'uit hoofde van dwingende redenen van algemeen belang', dan wel in samenwerking met de woonstaat van de aandeelhouder geneutraliseerd worden. In de praktijk betekent dit dat de heffing van Nederlandse inkomstenbelasting en/of dividendbelasting van uitgekeerd dividend onder de huidige Wet IB 2001 en Wet DB 1965 in grensoverschrijdende situaties zeer bewerkelijk wordt indien rekening gehouden wordt met de toepassing van het Europese recht.

In deze studie heb ik vervolgens onderzocht op welke wijze de Nederlandse belastingwetgeving aangepast zou kunnen worden aan de eisen van het Europese recht en het internationale belastingrecht en bovendien in binnenlandse verhoudingen meer evenwichtig en eenvoudig uit zou kunnen werken. Ik heb daarom een inventarisatie gemaakt van de wijze waarop de belastingheffing van dividendinkomsten van natuurlijke personen in andere lidstaten van de EU verloopt. Het blijkt dat de meeste lidstaten van de Europese Unie een bevrijdende voorheffing van dividendinkomsten heffen. Met deze bevrijdende voorheffing wordt het uitgekeerde dividend -al dan niet samen met andere kapitaalinkomsten- één maal bij de ontvanger van het dividend in de heffing betrokken en dus niet meer volgens een stelsel van voorheffing en eindheffing.

Aanbeveling tot wijziging van de belastingheffing van dividend in Nederland

Met dit gegeven heb ik vervolgens nader onderzocht in hoeverre het mogelijk is om binnen de kaders van de bestaande Wet IB 2001, de Wet DB 1965 en het Bvdb 2001 een bevrijdende voorheffing van dividendinkomsten te heffen. Het voordeel van een bevrijdende voorheffing is dat deze in zowel inbound-situaties, als in outbound-situaties zonder nadere Europeesrechtelijke problemen gehandhaafd kan worden. Ingezetene aandeelhouders en niet-ingezetene aandeelhouders worden immers voor hun dividendinkomsten van een in Nederland gevestigde vennootschap op dezelfde wijze in de heffing betrokken. Inwoners van Nederland worden met deze bevrijdende heffing voor hun dividend van een Nederlandse vennootschap en van een niet in Nederland gevestigde vennootschap eveneens op dezelfde wijze in de heffing betrokken. Daarnaast kan met een bevrijdende dividendbelasting worden bereikt dat dividendinkomsten in binnenlandse verhoudingen over de boxen heen tegen hetzelfde tarief en dezelfde grondslag belast wordt.

Naar aanleiding van het onderzoek doe ik de volgende aanbevelingen doe ik de volgende aanbevelingen voor de aanpassing van de Wet IB 2001 en de Wet DB 1965:

- De dividendbelasting wordt omgevormd tot een bevrijdende dividendbelasting
- Opbrengsten van aandelen in de zin van de Wet DB 1965 worden niet nogmaals in de heffing van de Wet IB 2001 betrokken. In box 1 wordt dit bewerkstelligd door toepassing van een vrijstelling voor opbrengsten van aandelen in de zin van de Wet DB 1965. In box 2 wordt dividend niet als voordeel uit aanmerkelijk belang aangemerkt en in box 3 wordt de opbrengst van aandelen in de zin van de Wet DB 1965 op het forfaitaire in aanmerking te nemen rendement uit aandelen in mindering gebracht.
- Het voordeel behaald met een inkoop van aandelen, terugbetaling van aandelenkapitaal of liquidatie-uitkering wordt subjectief bepaald en –afhankelijk van de positie van de aandeelhouder- slechts belast in box 1 of box 2 van de Wet IB 2001. Indien de aandelen tot box 3 worden gerekend, valt het voordeel weg onder het forfaitaire rendement.
- De heffing van lucratieve belangen in de zin van art. 3.92b Wet IB 2001 dient kritisch heroverwogen te worden. In de tussentijd zal de regeling de heffing van inkomstenbelasting van voordelen uit een middellijk lucratief belang afgeschaft te worden.
- Aandelen die kwalificeren als een aanmerkelijk belang in de zin van art. 4.6 Wet IB 2001 kunnen niet tot een ondernemingsvermogen worden gerekend.
- Bij de heffing van de bevrijdende dividendbelasting in Nederland kan de op het ontvangen dividend ingehouden buitenlandse bronbelasting verrekend worden.